

Kolosova, V. "Vplyv mizhnarodnykh finansovykh orhanizatsii na ekonomichni rozvytok krainy: pytannia teorii" [Influence of international financial organizations on country's economic development: theoretical questions]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 12 (2016): 61-71.

Kolosova, V. P. "Planuvannya vydatkiv derzhavnoho bidzhetu dlia realizatsii investytsiinykh proqram, shcho kredytuiutsia mizhnarodnymy instytutysiiamy" [State budget expenditures planning for implementation of investment programs credited by international organizations]. *Finansy Ukrainy*, no. 2 (2015): 27-38.

Korol, M. M., and Kachur, Yu. B. "Perspektyvni shliakhy rozvytku vidnosyn Ukrainy z mizhnarodnymy kredytnymy orhanizatsiiamy" [Perspective ways of Ukraine with international credit organizations]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2015. <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/11.pdf>

Lazarenko, V. "Upravlinnia zovnishnim borhom Ukrainy" [External Debt Management of Ukraine]. *Finansovo-kredytni systemy: problemy teorii i praktyky*. Kyiv: KNTEU, 2019. 112-114.

Rudyk, N. "Mizhnarodne kredyтуvannia IEBRR yak dzherelo finansuvannia rozvytku pidpryemstv Ukrainy" [International EBRD lending as the source to finance development of enterprises in Ukraine]. *Ekonomichni chasopys Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, no. 2 (2016): 110-115.

Vinnik, M. V. "Rozvytok stratehii spivrobotnytstva Ukrainy z Yevropeiskym bankom rekonstruksii ta rozvytku" [Development of the strategy of cooperation between Ukraine and the European Bank for Reconstruction and Development]. *Mystetstvo naukovi dumky*. 2019. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/135/119>

УДК 339.727.2

JEL: E22; F21

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

©2019 САВІЦЬКА О. П., ЩУР О. М., САВІЦЬКА Н. В.

УДК 339.727.2

JEL: E22; F21

Савіцька О. П., Щур О. М., Савіцька Н. В. Активізація інвестиційних процесів в Україні

У статті розглянуто сучасний стан розвитку іноземного інвестування в економіці України, висвітлено основні позитивні зрушення в підвищенні ефективності інвестиційної політики на державному рівні. Проаналізовано тенденції прямого інвестування (у формах акціонерного капіталу та боргових інструментів) економіки України за період 2010–2018 рр. Наведено причини незначного обсягу іноземних інвестицій, вкладених в економіку України. За допомогою економетричних моделей сформовано прогноз залучення прямих інвестицій (акціонерного капіталу та боргових інструментів) в Україну та спрямування в інші країни світу з України. Розраховано частку прямих іноземних інвестицій у ВВП України. Проаналізовано динаміку прямих інвестицій у розрізі Європейського Союзу та Російської Федерації. Охарактеризовано структуру надходжень прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну за країнами-інвесторами (найбільші обсяги) у 2018 р. Як результат, виокремлено найважливіші напрями посилення інвестиційної привабливості України, що в підсумку підвищить зацікавленість з боку іноземних інвесторів та збільшить обсяги прямих іноземних інвестицій у розвиток вітчизняної економіки. Відзначено позитивні зрушення у сфері прямого іноземного інвестування в Україні та необхідність докласти максимум зусиль на всіх рівнях управління «держава – регіон – місто – підприємство» задля прийняття дієвої та ефективної системи заходів з посилення інвестиційної привабливості України на міжнародному рівні.

Ключові слова: прями інвестиції, акціонерний капітал, боргові інструменти, рівняння тренду, інвестиційна привабливість.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-10-69-77>

Рис.: 3. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 22.

Савіцька Ольга Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри менеджменту та комерційної діяльності, Львівський інститут економіки і туризму (вул. Менцинського, 8, Львів, 79007, Україна)

E-mail: Sawicka@bigmir.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6311-406X>

Щур Ольга Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та комерційної діяльності, Львівський інститут економіки і туризму (вул. Менцинського, 8, Львів, 79007, Україна)

Савіцька Наталія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки та інвестиційної діяльності, Львівський інститут економіки і туризму (вул. Менцинського, 8, Львів, 79007, Україна)

УДК 339.727.2

JEL: E22; F21

Савіцька О. П., Щур О. М., Савіцька Н. В. Активізація інвестиційних процесів в Україні

В статье рассмотрено современное состояние развития иностранного инвестирования в экономике Украины, освещены основные положительные сдвиги в повышении эффективности инвестиционной политики на государственном уровне. Проанализированы тенденции прямого инвестирования (в формах акционерного капитала и долговых инструментов) экономики Украины за период 2010–2018 гг. Приведены причины незначительного объема иностранных инвестиций, вложенных в экономику Украины. С помощью эконометрических моделей сформирован прогноз привлечения прямых инвестиций (акцио-

UDC 339.727.2

JEL: E22; F21

Savitska O. P., Shchur O. M., Savitska N. V. Intensification of Investment Processes in Ukraine

The article examines the current status of foreign investment development in the Ukrainian economy, highlighting the main positive changes in enhancing the efficiency of investment policy at the State level. Tendencies of direct investment (in forms of equity and debt instruments) in Ukrainian economy for the time period of 2010–2018 are analyzed. The reasons for the small amount of foreign investments invested in Ukrainian economy are provided. With the help of econometric models, a forecast concerning the attraction of direct investment (equity capital and debt instruments) in Ukraine and direc-

нерного капітала і довгових інструментов) в Україну і направлення інвестицій в другі країни з України. Розрахована частка прямих іноземних інвестицій в ВВП України. Проаналізована динаміка прямих інвестицій в розрізі Європейського Союзу і Російської Федерації. Охарактеризована структура надходжень прямих інвестицій (акціонерного капітала) в Україну по країнах-інвесторам (найбільші обсяги) в 2018 р. Як результат, виділені найважливіші напрямки посилення інвестиційної привабливості України, що в результаті підвищить зацікавленість з боку іноземних інвесторів і збільшить обсяги прямих іноземних інвестицій в економіку України. Відзначено позитивні зміщення в сфері прямого іноземного інвестування в Україну і необхідність прикласти максимум зусиль на всіх рівнях управління «державство – регіон – місто – підприємство» для прийняття ефективної і ефективного системи заходів на посилення інвестиційної привабливості України на міжнародному рівні.

Ключові слова: прямих інвестиції, акціонерний капітал, довгові інструменти, рівняння тренда, інвестиційна привабливість.

Рис.: 3. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 22.

Савицька Ольга Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувача кафедри менеджменту і комерційної діяльності, Львівський інститут економіки і туризму (ул. Менцинського, 8, Львів, 79007, Україна) **E-mail:** Sawicka@bigmir.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6311-406X>

Щур Ольга Николаевна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і комерційної діяльності, Львівський інститут економіки і туризму (ул. Менцинського, 8, Львів, 79007, Україна)

Савицька Наталія Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки і інвестиційної діяльності, Львівський інститут економіки і туризму (ул. Менцинського, 8, Львів, 79007, Україна)

tion of investments in other world countries from Ukraine has been formed. The share of foreign direct investment in Ukraine's GDP is calculated. The dynamics of direct investments from the European Union and the Russian Federation are analyzed. The structure of direct investment (equity) revenues in Ukraine on the part of the investor countries (the largest volumes) in 2018 is characterized. As result, the pivotal directions of growth in the investment attractiveness of Ukraine are allocated, this in summation will increase interest on the part of foreign investors and enhance the foreign direct investments into the national economy. The authors indicate some positive changes in the direct foreign investment in Ukraine and the need to make every effort at all administration levels of «the State-region-city-enterprise» to adopt an effective and efficient system of measures to strengthening Ukraine's investment attractiveness at the international level.

Keywords: direct investment, equity, debt instruments, trend equation, investment attractiveness.

Fig.: 3. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 22.

Savitska Olha P. – PhD (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Management and Commercial Activities, Lviv Institute of Economy and Tourism (8 Mentsynskoho Str., Lviv, 79007, Ukraine)

E-mail: Sawicka@bigmir.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6311-406X>

Shchur Olha M. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Commercial Activities, Lviv Institute of Economy and Tourism (8 Mentsynskoho Str., Lviv, 79007, Ukraine)

Savitska Natalia V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economics and Investment, Lviv Institute of Economy and Tourism (8 Mentsynskoho Str., Lviv, 79007, Ukraine)

У сучасних умовах посилення інтеграційних і глобалізаційних процесів світового господарства становлення та розвиток вітчизняної економіки неможливі без співпраці із зарубіжними країнами та залучення інвестиційних ресурсів, які мають ключове значення. Особливого значення набувають інвестиції як альтернативне зовнішнє джерело фінансування відновлення національного виробництва, проведення структурної перебудови, посилення економічного зростання країни за умови гострої нестачі власних фінансових ресурсів. Подальше дослідження особливостей залучення прямих інвестицій в економіку України дозволить максимально скористатись усіма позитивними ефектами іноземного інвестування задля поліпшення бізнес-клімату, формування інфраструктури інвестиційної діяльності, забезпечення стабільного економічного зростання та покращення життєвого рівня населення.

Значну увагу дослідженню проблем прямого іноземного інвестування в Україні приділяли такі вчені, як В. Б. Антонов [1], Г. Є. Воронкова [2], І. М. Грищенко [2], О. Ю. Ємельянов [3], В. В. Козик [3], В. С. Кравців [1], М. І. Мельник [1], О. О. Мельник [4], С. М. Обушний [4], Т. О. Петрушка [3], В. Г. Федоренко [2]; аналізували особливості формування інвестиційного клімату в Україні та його вплив на інвестиційні процеси О. В. Азаренкова [5], О. В. Бурділо [6], А. В. Гуца [7],

В. М. Дмитрієв [5], І. Ю. Матюшенко [5], Є. Ю. Мордань [7], Ю. О. Швець [6]; оцінювали інвестиційну привабливість України та можливі шляхи її підвищення в сучасних умовах І. І. Гайдар [8], Г. І. Грицаєнко [9], М. І. Грицаєнко [9], Т. В. Новикова [8] та інші.

Наукові дослідження в основному присвячені розгляду теоретичних аспектів управління інвестиційними процесами, а якщо й проводиться статистичний аналіз прямого інвестування в Україні, то автори, як правило, акцентують увагу на фактичному стані чи в порівнянні з попереднім періодом. Попри значну кількість наукових робіт, мало уваги зосереджено на вивченні проблем і динаміки прямого інвестування в довготерміновому періоді; науковці упускають важливий факт виявлення та моделювання тенденцій зміни в обсягах прямого інвестування, практично відсутні праці з прогнозування розвитку інвестиційних процесів зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Усе це потребує постійних досліджень і подальшого аналізування особливостей спрямування прямих інвестицій в економіку України та в економіку країн світу з України.

Метою статті є аналіз тенденцій прямого інвестування в економіку України та прямого інвестування в країні світу з України та виокремлення найважливіших напрямів посилення інвестиційної привабливості України на міжнародному рівні.

В умовах світових глобалізаційних тенденцій головним чинником формування іміджу держави та рівня довіри до неї виступає ефективність здійснення інвестиційної політики, яка допомагає фінансувати реалізацію необхідних державних чи приватних проєктів, відновлювати та покращувати виробництво, покращувати інфраструктуру розвитку окремих галузей економіки, підвищувати конкурентоспроможність як окремих виробничих структур, сфер діяльності, так і держави на світовому рівні. Формування глобального ринку праці є результатом зростання міжнародної мобільності трьох основних факторів виробництва – інформації, капіталу та праці [10].

Питання залучення інвестицій із зарубіжних країн особливо актуальне в умовах проголошення курсу України на вступ до Європейського Союзу та бажанні співпрацювати із провідними європейськими та іншими світовими фінансовими та торговельними інституціями. Прагнення уряду підвищувати інвестиційну привабливість України на міжнародному рівні знаходять своє відображення в активній законодавчій політиці в межах адаптації до законодавства ЄС, зокрема в частині створення рівних прав та гарантій діяльності іноземних та вітчизняних інвесторів, підписанні та ратифікації міжурядових угод про сприяння та взаємний захист інвестицій, створенні сприятливого правового регулювання та спрощення умов ведення бізнесу в Україні, впорядкування системи валютного законодавства тощо.

Синергетичний ефект проведених реформ дозволив Україні піднятися на 3 позиції та посісти 131 місце в рейтингу інвестиційної привабливості країн світу BDO International Business Compass (IBC) за 2018 рік [11].

Статистична інформація про інвестиції зовнішньоекономічної діяльності збирається державою з 1994 р. на підставі інформації юридичних осіб-резидентів та представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні, наданої у звітах за формами № 10-зез (квартальна) «Звіт про прямі іноземні інвестиції» і № 13-зез (квартальна) «Звіт про прямі інвестиції за кордон», з урахуванням адміністративної інформації Національного банку України щодо ринкової вартості прямих інвестицій (акцій, майна тощо) підприємств та установ, а також, починаючи з 1 січня 2015 р., про прямі інвестиції банків України, які включають обсяги реінвестованих доходів (обчислені НБУ на основі даних про нерозподілені прибутки/збитки відповідно до частки участі прямого інвестора в їх капіталі) [12].

Обсяг іноземних інвестицій, вкладених в економіку України, залишається незначним, оскільки на сьогодні відсутні надійні інструменти захисту інвесторів від можливості втрати частини інвестицій; відбуваються постійні зміни в законодавстві, що перешкоджає залученню інвестицій до національної економі-

ки; потенційні інвестори мало проінформовані щодо можливостей інвестування; існують певні труднощі в отриманні кредитів з боку іноземних суб'єктів інвестування; система податків є завищеною і неприйнятною для інвесторів; не приділяється достатня увага питанням політичного та страхового ризиків [13].

Динаміку прямих інвестицій (акціонерного капіталу та боргових зобов'язань) в Україну та з України протягом 2010–2018 рр., а також прогноз на 01.01.2020 р. за лінійною та поліноміальною залежністю наведемо в *табл. 1* і на *рис. 1*.

Як бачимо з *рис. 1*, найвищий пік обсягу залучених прямих інвестицій в Україну характерний для 2014 р. (53 704 млн дол. США). Протягом 2015–2017 рр. – періоду загострення відносин України та Російською Федерацією, початку економічної та політичної кризи, воєнних дій на сході України, втрати Криму тощо – спостерігається значний спад обсягів залучених іноземних інвестицій, який починає збільшуватися з 2018 р. Проте довгострокова тенденція за період 2010–2018 рр. зберігається спадаючою, про що свідчать трендові моделі: лінійна $y = -1912,6x + 50877$ ($R^2 = 0,4361$) та поліноміальна $y = -445,05x^2 + 2982,9x + 41086$ ($R^2 = 0,5872$) та прогноз за цими моделями на 01.01.2020 р. Без радикальних змін у сфері інвестиційної політики та покращення інвестиційного клімату Україні ще довго треба буде чекати, щоб надолжити хоча б рівень 2014 р.

Більш оптимістичні тенденції бачимо в динаміці та прогнозі залучення в економіку України боргових інструментів (*рис. 2*). Лінійна залежність демонструє висхідний тренд (рівняння тренду $y = 185,98x + 7028,6$, $R^2 = 0,1259$), який показує прогноз обсягів прямих інвестицій на 01.01.2020 р. у розмірі 9074,38 млн дол. США. Проте низьке значення коефіцієнта детермінації може свідчити про низьку достовірність економетричної моделі. Дещо кращий рівень довіри для поліноміальної залежності: $y = -132,46x^2 + 1643x + 4114,5$ ($R^2 = 0,5345$), однак змодельований за цим варіантом прогноз обсягу прямих інвестицій на 01.01.2020 р. становить 6159,84 млн дол. США. Якщо оцінювати рівень відставання обсягів прямих інвестицій в Україну останнього аналізованого періоду (01.01.2019 р.) з найвищим значенням (для боргових інструментів це 01.01.2013 р., а для акціонерного капіталу – 01.01.2014 р.), то для боргових інструментів цей розрив становить 20,8%, а для акціонерного капіталу майже вдвічі вищий – 41,4%, що свідчить про більші труднощі в залученні акціонерного капіталу в економіку України.

Динаміка прямих інвестицій з України як акціонерного капіталу, так боргових інструментів (див. *табл. 1*) характеризується стабільністю з незначними відхиленнями у 5–10% до попереднього періоду.

Для оцінювання значення прямих іноземних інвестицій для розвитку економіки України скористає-

Динаміка та прогноз прямих інвестицій, млн дол. США*

Значення станом на 01.01.	Прямі інвестиції в Україну			Прямі інвестиції з України		
	Акціонерний капітал	Боргові інструменти	Разом	Акціонерний капітал	Боргові інструменти	Разом
2010	38 992,9	5 264,6	44 257,5	5 760,5	123,4	5 883,9
2011	45 370,0	6 024,9	51 394,9	6 402,8	123,4	6 526,2
2012	48 197,6	8 205,4	56 403,0	6 435,4	185,8	6 621,2
2013	51 705,3	10 386,8	62 092,1	6 568,1	231,4	6 799,5
2014	53 704,0	10 249,7	63 953,7	6 702,9	214,9	6 917,8
2015	38 356,8	8 297,1	46 653,9	6 456,2	212,0	6 668,2
2016	32 122,5	7 882,8	40 005,3	6 315,2	217,1	6 532,3
2017	31 230,3	7 566,6	38 796,9	6 346,3	229,7	6 576,0
2018	31 606,4	8 414,5	40 020,9	6 322,0	240,0	6 562,0
2019	32 291,9	8 222,2	40 514,1	6 295,0	245,7	6 540,7
Прогноз за лінійним рівнянням тренду						
Прогноз на 01.01.2020 р.	29838,4	9074,38	38912,3	6453,56	272,02	6725,64
Прогноз за поліноміальним рівнянням тренду						
Прогноз на 01.01.2020 р.	20046,85	6159,84	26208,4	5929,86	228,09	6157,86

Примітка: * – дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя, за 2014–2018 рр. – також без частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: складено та розраховано за даними [14].

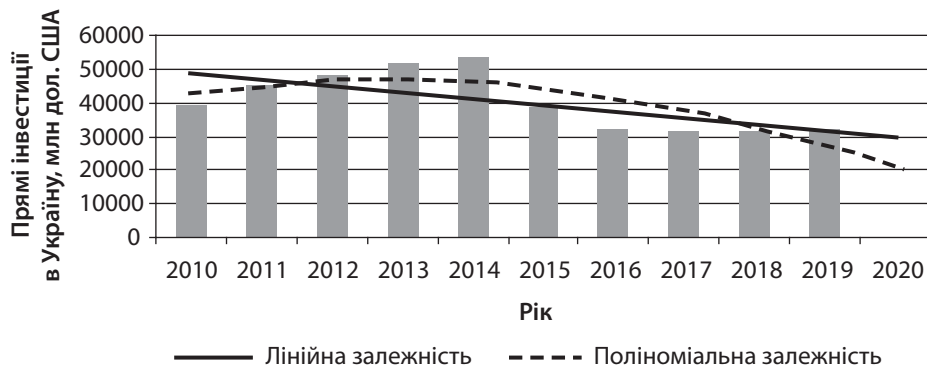

Рис. 1. Динаміка та прогноз залучення прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну станом на 01.01., млн дол. США

Джерело: побудовано за даними [14].

мося таким відносним показником, як частка прямих іноземних інвестицій у ВВП країни (табл. 2).

Частина прямих іноземних інвестицій у ВВП України відображає активність іноземних інвесторів в країні та протягом 2010–2018 рр. коливається в межах 31,5–48,3%, проте, як показує світовий досвід, обсяг прямих іноземних інвестицій не повинен перевищувати 6% ВВП. Це демонструє значну залежність економіки України від зовнішнього фінансування, що становить загрозу фінансово-економічній безпеці України. Як свідчать результати

розрахунку (див. табл. 2), починаючи з 2016 р. знижується частка прямих інвестицій за рахунок зростання ВВП України в доларовому еквіваленті, незважаючи на зростання офіційного курсу національної валюти до долара США.

Станом на 31 грудня 2018 р. серед країн світу з найбільшою часткою прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в економіці України варто виокремити такі країни: Кіпр (27,5%), Нідерланди (21,9%), Велика Британія (6,1%), Німеччина (5,2%), Швейцарія (4,8%), Віргінські острови (4,1%), Російська Федерація (3,1%), Австрія (3,1%), Франція (2%) та Польща (1,8%).

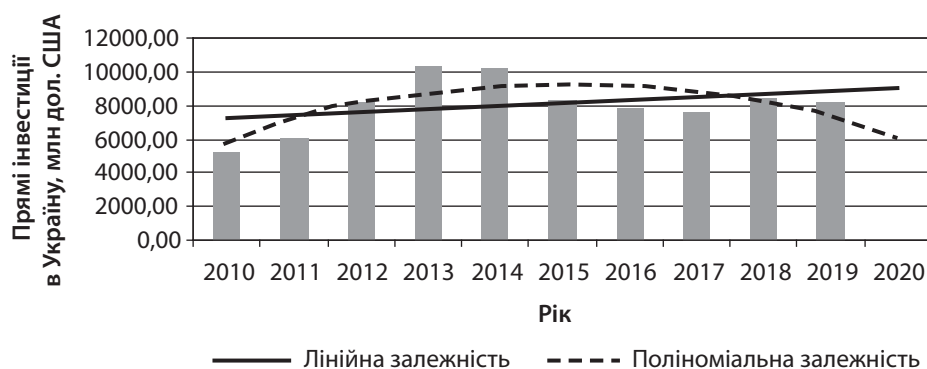

Рис. 2. Динаміка та прогноз залучення прямих інвестицій (боргових інструментів) в Україну станом на 01.01., млн дол. США

Джерело: побудовано за даними [14].

Таблиця 2

Вихідні дані та розрахунок частки прямих іноземних інвестицій у ВВП України

Значення станом на 01.01.	Прямі інвестиції в Україну (акціонерний капітал та боргові інструменти), млн дол. США	Валовий внутрішній продукт у фактичних цінах, млн грн ¹	Офіційний курс гривні до долара США (за 100 од.), грн	Валовий внутрішній продукт у фактичних цінах, млн дол. США	Частка прямих інвестицій у ВВП країни, %
2010	4425,75	913345	798,50	114382,6	38,7
2011	5139,90	1079346	796,17	135567,3	37,9
2012	5640,30	1299991	798,98	162706,3	34,7
2013	6209,10	1404669	799,30	175737,4	35,3
2014	6395,70	1465198	799,30	183310,1	34,9
2015	4665,90	1586915	1576,856	100637,9	46,4
2016	4005,30	1988544	2400,0672	82853,7	48,3
2017	3879,90	2385367	2719,0863	87726,8	44,2
2018	4002,90	2983882	2806,722	106312,0	37,6
2019	4051,10	3558706	2768,826	128527,6	31,5

Примітки: ¹ – значення ВВП на кінець звітного року порівняно до значення ВВП станом на 01.01. наступного після звітного року; ² – станом на 31.12.2015 р.; ³ – станом на 30.12.2016 р.

Джерело: складено та розраховано за даними [14–17].

Станом на 31 грудня 2018 р. прямі інвестиції (акціонерний капітал) з України найбільше спрямовувались у такі країни світу: Кіпр (94,2%), Російська Федерація (1,9%), Латвія (1,2%) та Віргінські острови (1,0%).

Досить цікавим буде аналіз співробітництва України у сфері іноземного інвестування з Європейським Союзом та Російською Федерацією (табл. 3).

Як бачимо з табл. 3, навіть у умовах конфлікту з Російською Федерацією, частка прямих інвестицій з цієї країни в економіку України залишається досить високою, причому статистика показує зростання з 1,1% на початку 2016 р. до 3,1% у кінці 2018 р. Натомість з 2013 р. спостерігається зниження частки прямих інвестицій з країн ЄС – з 81,5% до 76,6% у 2018 р.

Щодо сфери прямого інвестування в економіку країн світу, то з початком ведення воєнних дій на Сході та настанням політичних суперечностей у

2013–2014 рр. Україна змінює вектор з Російської Федерації (частка прямих інвестицій падає з 5,6% на початку 2014 р. до 1,9% на кінець 2018 р.) на країни Європейського Союзу (частка прямих інвестицій зростає з 92,4% на початку 2014 р. до 96,6% на кінець 2018 р.).

Для Російської Федерації характерна значна частка (17,3%) у надходженнях прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну серед країн-інвесторів (найбільші обсяги) у 2018 р. (рис. 3).

З даними Державної служби статистики, станом на 31.12.2018 р. найбільша частка прямих інвестицій (акціонерний капітал) в економіці України за видами економічної діяльності спрямовувалась у промисловість (33%), оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (16,7%), операції з нерухомим майном (12,4%), фінан-

Динаміка прямих інвестицій у розрізі Європейського Союзу та Російської Федерації

Показник	Значення показників станом на 1 січня									На 31 грудня 2018 р.
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
<i>Прямі інвестиції з країн світу в економіку України</i>										
Усього з усіх країн, млн дол. США	38992,9	45370,0	48197,6	51705,3	53704,0	38356,8	32122,5	31230,3	31606,4	32291,9
Усього з країн ЄС, млн дол. США	31538,4	36969,1	39268,9	41132,3	41032,8	29308,0	24982,8	23425,7	24145,2	24742,7
Частка прямих інвестицій з країн ЄС до загального підсумку, %	80,9	81,5	81,5	79,6	76,4	76,4	77,8	75,0	76,4	76,6
Російська Федерація, млн дол. США	1900,2	2692,7	2876,1	3040,5	3525,9	1620,5	343,8	813,6	797,2	1008,1
Частка прямих інвестицій з Російської Федерації до загального підсумку, %	4,9	5,9	6,0	5,9	6,6	4,2	1,1	2,6	2,5	3,1
<i>Прямі інвестиції з України в економіку країн світу</i>										
Усього в усі країни, млн дол. США	5760,5	6402,8	6435,4	6568,1	6702,9	6456,2	6315,2	6346,3	6322,0	6295,0
Усього у країни ЄС, млн дол. США	5465,0	6078,2	6072,7	6150,1	6192,3	6138,8	6111,0	6115,1	6075,5	6083,8
Частка в країни ЄС до загального підсумку, %	94,9	94,9	94,4	93,6	92,4	95,1	96,8	96,4	96,1	96,6
Російська Федерація, млн дол. США	166,1	190,3	236,6	292,6	377,9	196,4	122,8	144,1	150,3	118,5
Частка в Російській Федерації до загального підсумку, %	2,9	3,0	3,7	4,5	5,6	3,0	1,9	2,3	2,4	1,9

Джерело: складено та розраховано за даними [14].

сову та страхову діяльність (10,9%), інформацію та телекомунікації (6,8%), професійну, наукову та технічну діяльність (6,3%), а з України – в професійну, наукову та технічну діяльність (94,8%), промисловість (1,7%), на фінансову та страхову діяльність (1,2%).

Проаналізувавши наукові джерела [18–22] та врахувавши результати власних досліджень, можемо виокремити такі найважливіші напрями посилення інвестиційної привабливості України, що в підсумку

підвищить зацікавленість з боку іноземних інвесторів та збільшить обсяги прямих іноземних інвестицій у розвиток вітчизняної економіки:

- ✦ удосконалення нормативно-правового забезпечення, спрямованого на створення розвинутої інвестиційної бази;
- ✦ запровадження економічного механізму страхування ризиків іноземного інвестування [18, с. 283];

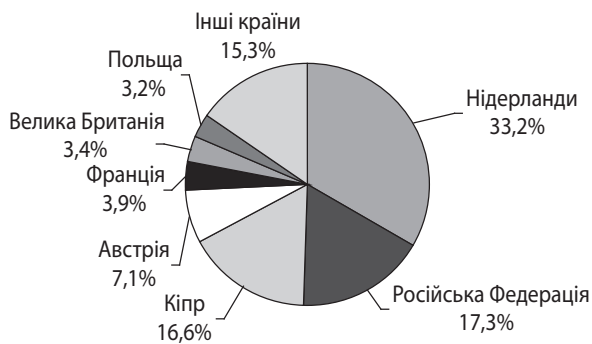

Рис. 3. Структура надходжень прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну за країнами-інвесторами (найбільші обсяги) у 2018 р.

Джерело: побудовано за даними [14].

- ✦ стимулювання реінвестування;
- ✦ зниження тиску на інвесторів, забезпечення гарантій;
- ✦ розроблення державних, місцевих і регіональних програм розвитку інвестиційної сфери та програм підтримки діяльності суб'єктів інвестиційної діяльності;
- ✦ співпраця з міжнародними організаціями та підтримка зв'язків із міжнародними інвестиційними фондами [19, с. 67];
- ✦ визначення пріоритетних напрямів інноваційно-інвестиційної діяльності, перехід на інноваційні методи ведення виробничо-господарської чи іншої діяльності [20, с. 57];
- ✦ формування позитивного іміджу країни та її регіонів;
- ✦ стимулювання попиту на вітчизняну продукцію;
- ✦ розвиток внутрішнього інформаційного забезпечення іноземних інвесторів з боку держави, розвиток інформаційного забезпечення інвесторів за кордоном стосовно розміщення українських інвестиційних проектів і програм;
- ✦ спрощення бюрократичних процедур, що регламентують взаємовідносини держави і підприємств у сфері залучення іноземних інвестицій;
- ✦ створення інфраструктури для організаційної та правової підтримки інвестиційної діяльності [21, с. 397];
- ✦ розвиток державно-приватного партнерства в підтримці інвестиційної та інноваційної діяльності;
- ✦ впровадження механізмів участі індивідуальних інвесторів в операціях на фінансовому ринку [22, с. 1083–1084];
- ✦ детінізація економіки, подолання корупційної складової в організації та регулюванні процесів залучення та розподілу інвестиційних ресурсів.

ВИСНОВКИ

За результатами проведених досліджень можемо зробити висновки:

- ✦ у динаміці залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України переламним був момент 2014–2015 рр. – період початку конфлікту на сході України, втрата Криму, політичні чвари та економічна нестабільність тощо;
- ✦ починаючи з 2015 р. прослідковується позитивна динаміка в залученні прямих іноземних інвестицій в економіку України, проте цей процес відбувається повільними темпами і ще не досягнуто результатів 2014 р.;
- ✦ динаміка прямих інвестицій з України як акціонерного капіталу, так і боргових інструментів характеризується стабільністю з незначними відхиленнями у розмірі 5–10% до попереднього періоду;
- ✦ економіка України залежна від зовнішнього фінансування, про що свідчить високе значення частки прямих іноземних інвестицій у ВВП України на рівні 31,5–48,3% порівняно з рекомендованим значенням у розмірі 6%, що становить загрозу фінансово-економічній безпеці України;
- ✦ попри конфлікт з Російською Федерацією, частка прямих інвестицій з цієї країни в економіку України залишається досить високою, причому статистика показує стабільне зростання на фоні зменшення цього показника для країн Європейського Союзу. Протилежна ситуація спостерігається у сфері прямого інвестування в економіку країн світу, тобто з початком ведення воєнних дій на Сході та настанням політичних протистоянь у 2013–2014 рр. Україна змінює вектор з Російської Федерації на країни Європейського Союзу;
- ✦ у структурі надходжень прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну серед країн-інвесторів найбільші обсяги у 2018 р. були в Російської Федерації, яка займала другу позицію після Нідерландів;
- ✦ загалом можна констатувати позитивні зрушення у сфері прямого іноземного інвестування в Україні, але все ще необхідно докладати максимум зусиль на всіх рівнях управління «держава – регіон – місто – підприємство» для прийняття дієвої та ефективної системи заходів з посилення інвестиційної привабливості України на міжнародному рівні. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Кравців В. С., Мельник М. І., Антонов В. Б. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації : монографія. Львів : ІРД НАН України, 2011. 368 с.

2. Інвестування в Україні в умовах глобалізації : монографія / за ред. В. Г. Федоренко, І. М. Грищенко, Г. Є. Воронкової. Київ : ДКС-центр, 2016. 324 с.

3. **Козик В. В., Емельянов О. Ю., Петрушка Т. О.** Інвестиційно-інноваційний механізм забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств. *Проблеми економіки*. 2014. № 1. С. 52–58.

4. **Обушний С. М., Мельник О. О.** Сучасні тенденції залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2018. № 4. С. 52–59. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2018-52-52-59>

5. **Матюшенко І. Ю., Дмитрієв В. М., Азаренкова О. В.** Іноземні інвестиції в підприємницькій діяльності України : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 190 с.

6. **Швець Ю. О., Бурдило О. В.** Оцінка інвестиційного клімату в Україні: стан, проблеми та шляхи його поліпшення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. Вип. 12 (2). С. 165–168. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.ua/archive/12_2_2017ua/37.pdf

7. **Мордань Є. Ю., Гуца А. В.** Інвестиційний клімат України та шляхи його поліпшення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 17. С. 33–39. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2017/8.pdf

8. **Новікова Т. В., Гайдар І. І.** Інвестиційна привабливість України: основні проблеми і шляхи їх розв'язання. *Вісник Університету банківської справи*. 2017. № 2. С. 45–49.

9. **Грицаєнко Г., Грицаєнко М.** Інвестиційна привабливість України. *Agricultural and Resource Economics*. 2017. Vol. 3. No. 1. P. 80–93.

10. **Савицька О. П., Цоньо В. В.** Особливості міграційних процесів населення в умовах глобалізації. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.17. С. 295–303. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2013/23_17/295_Saw.pdf

11. Україна піднялася у рейтингу інвестиційної привабливості. URL: <https://www.slovaidilo.ua/2018/07/24/novyna/ekonomika/ukrayina-pidnyalasya-rejtnhu-investycijnoy-privyablvosti> (дата звернення: 20.08.2019).

12. Методологічні пояснення статистики зовнішньоекономічної діяльності. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/zd/zd_rik/zd_u/zd_met.html (дата звернення: 20.08.2019).

13. **Савицька О. П., Дюс Х. М.** Проблеми та тенденції розвитку спільних підприємств України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.01. С. 284–290. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemi-ta-tendentsiyi-rozvitku-spilnih-pidpriemstv-ukrayini/viewer>

14. Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата звернення: 20.08.2019).

15. Валовий внутрішній продукт за 2018 рік. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/vvp/vvp_kv/vvp_kv_u/vvp_kv2018u.htm (дата звернення: 20.08.2019).

16. Валовий внутрішній продукт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/vvp/vvp_rik/vvp_u.htm (дата звернення: 20.08.2019).

17. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 20.08.2019).

18. **Савицька О. П., Бай Т. В.** Особливості залучення прямих інвестицій в економіку України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.01. С. 277–283. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2014/24_1/277_Saw.pdf

19. **Кулиняк І. Я.** Капітальне інвестування у сфері туризму в Україні // Фінансовий сектор Європейського союзу та сталий розвиток: європейський досвід, стратегічні орієнтири для України : збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 6 червня 2019 р.). Київ : АПСВТ, 2019. С. 66–67.

20. **Кулиняк І. Я., Прийма Л. Р., Шпак О. Г.** Напрями розвитку підприємства в умовах динамічного середовища. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2012. Вип. 3. С. 55–58.

21. **Савицька О. П., Савицька Н. В.** Державне регулювання інвестиційних процесів в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Вип. «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». 2011. № 714. С. 391–398. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/12888/1/060_Derzhavne%20reguljuvan_391_398_714.pdf

22. **Колєватова А. В.** Сучасний стан залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 22. С. 1080–1084. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/200.pdf>

REFERENCES

“Ekonomichna statystyka” [Economic statistics]. Zovnishnyoeconomichna diialnist. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm

Hrytsaienko, H., and Hrytsaienko, M. “Investytsiina pryvablyvist Ukrainy” [Investment attractiveness of Ukraine]. *Agricultural and Resource Economics*, vol. 3, no. 1 (2017): 80-93.

Investuvannia v Ukraini v umovakh hlobalizatsii [Investing in Ukraine in the context of globalization]. Kyiv: DKS-tsentr, 2016.

Kolevatova, A. V. “Suchasnyi stan zaluchennia inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy” [The modern state of bringing in of foreign investments in economy of Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2018. <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/200.pdf>

Kozyk, V. V., Yemelianov, O. Yu., and Petrushka, T. O. “Investytsiino-innovatsiyni mekhanizm zabezpechennia konkurentospromozhnosti promyslovykh pidpriemstv” [Investment-innovation mechanism of ensuring competitiveness of industrial enterprises]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (2014): 52-58.

Kravtsiv, V. S., Melnyk, M. I., and Antonov, V. B. *Zaluchennia priamykh inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy: problemy ta polityka aktyvizatsii* [Attracting foreign direct investment in the Ukrainian economy: problems and activation policy]. Lviv: IRD NAN Ukrainy, 2011.

Kulyniak, I. Ya. “Kapitalne investuvannia u sferi turyzmu v Ukraini” [Capital investment in tourism in Ukraine]. *Finansovyi sektor Yevropeiskoho soiuzu ta stalyy rozvytok: yevropeyskyi dosvid, stratehichni oriiientyry dlia Ukrainy*. Kyiv: APSVT, 2019. 66-67.

Kulyniak, I. Ya., Pryima, L. R., and Shpak, O. H. “Napriamy rozvytku pidpriemstva v umovakh dynamichnoho sere-dovyshcha” [Directions of enterprise development in a dynamic environment]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriia «Ekononika»*, no. 3 (2012): 55-58.

“Metodolohichni poiasnennia statystyky zovnishnyoeconomichnoi diialnosti” [Methodological explanations of statistics of foreign economic activity]. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/zd/zd_rik/zd_u/zd_met.html

Matiushenko, I. Yu., Dmytriiev, V. M., and Azarenkova, O. V. *Inozemni investytsii v pidpriemnytskii diialnosti Ukrainy* [Foreign

investments in business activity of Ukraine]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina, 2013.

Mordan, Ye. Yu., and Hushcha, A. V. "Investytsiinyi klimat Ukrainy ta shliakhy yoho polipshennia" [The investment climate in Ukraine and ways of its improve]. Investytsii: praktyka ta dosvid. 2017. http://www.investplan.com.ua/pdf/17_2017/8.pdf

Novikova, T. V., and Haidar, I. I. "Investytsiina pryvablyvist Ukrainy: osnovni problemy i shliakhy yikh rozviazannia" [Investment attractiveness of Ukraine: the main problems and the ways of their solutions]. *Visnyk Universytetu bankivskoi spravy*, no. 2 (2017): 45-49.

Obushnyi, S. M., and Melnyk, O. O. "Suchasni tendentsii zaluchennia inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy" [Current trends of investigation of foreign investments in the economy of Ukraine]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*. 2018. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2018-52-52-59>

Oftsiniyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy. <https://bank.gov.ua>

Savitska, O. P., and Bai, T. V. "Osoblyvosti zaluchennia priamykh investytsii v ekonomiku Ukrainy" [The peculiarities of attracting direct foreign investments into the economy of Ukraine]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. 2014. https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2014/24_1/277_Saw.pdf

Savitska, O. P., and Dius, Kh. M. "Problemy ta tendentsii rozvytku spilnykh pidpriemstv Ukrainy" [Issues and trends in development of Ukrainian joint-stock companies]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. 2014. <https://cyberleninka.ru/article/n/problemi-ta-tendentsiyi-rozvitku-spilnykh-pidpriemstv-ukrayini/viewer>

Savitska, O. P., and Savitska, N. V. "Derzhavne rehluiuvania investytsiinykh protsesiv v Ukraini" [Government control of

investment processes in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha»*. Issue «Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia i problemy rozvytku». 2011. http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/12888/1/060_Derzhavne%20reguljuvan_391_398_714.pdf

Savitska, O. P., and Tsonyo, V. V. "Osoblyvosti mihratsiinykh protsesiv naselennia v umovakh hlobalizatsii" [Features population migration in the process of globalization]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. 2013. https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2013/23_17/295_Saw.pdf

Shvets, Yu. O., and Burdylo, O. V. "Otsinka investytsiinoho klimatu v Ukraini: stan, problemy ta shliakhy yoho polipshennia" [Assessment of the investment climate in Ukraine: the state, problems and ways its improvement]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*. 2017. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_2_2017ua/37.pdf

"Ukraina pidnialasia u reitynhu investytsiinoi pryvablyvosti" [Ukraine has risen in the ranking of investment attractiveness]. <https://www.slovoidilo.ua/2018/07/24/novyna/ekonomika/ukrayina-pidnyalasya-rejtynhu-investytcijnoyi-pryvablyvosti>

"Valovy vnurishnii produkt za 2018 rik" [Gross Domestic Product for 2018]. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/vvp/vvp_kv/vvp_kv_u/vvpf_kv2018u.htm

"Valovy vnurishnii produkt" [Gross Domestic Product]. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/vvp/vvp_ric/vvp_u.htm

УДК 339.9.01
JEL: F21

ВПЛИВ ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ДИНАМІКУ ПІІ В УКРАЇНІ

©2019 ВОРОНІНА О. О.

УДК 339.9.01
JEL: F21

Вороніна О. О. Вплив інституційного середовища на динаміку ПІІ в Україні

У роботі розглядаються питання щодо створення сприятливого інвестиційного та ділового клімату для залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ), які є невід'ємною частиною відкритої й ефективно функціонуючої економічної системи. З іншого боку, прямі інвестори не мають можливості швидкого відходу з ринку, оскільки ризикують довготривалими великими обсягами фінансових вкладень. Тому ПІІ визнають як головний каталізатор економіки країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою. У цьому аспекті розкривається необхідність створення сприятливих умов для зацікавлення іноземного капіталу у вітчизняному ринку, оскільки прогресуюча частка ПІІ в структурі національного капіталу здатна підвищити конкурентоспроможність країни та ефективно інтегрувати її у світову економічну систему. Виявлено, що наявність таких економічних переваг, як вигідне природно-географічне положення, висококваліфікована робоча сила, високий потенціал структурного розподілу економіки, розвинена інфраструктура сьогодні не завжди є достатньою для прийняття інвестором позитивного рішення. Останнім часом переконалим фактором для ПІІ є стан інституційного середовища в країні-реципієнті. Сприятливе інституційне середовище допомагає уникнути таких транзакційних витрат, що виникають як наслідок бюрократичних і судово-правових бар'єрів, низького рівня захисту прав власності та виконання контрактів, корупції, політичної та економічної нестабільності та ін.

Ключові слова: інституційні фактори, інституційне середовище, прямі іноземні інвестиції (ПІІ), міжнародні інвестиції, державне управління.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-10-77-82>

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 10.

Вороніна Олена Олегівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: alena.mtkv@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4720-6447>